

Notat
April 2024

Dansk Socialrådgiverforening

faglig handlekraft

Anbefalinger til fremtidens socialrådgiveruddannelse

Som repræsentant for landets socialrådgivere kæmper Dansk Socialrådgiverforening for forbedringer af grunduddannelsen, så den klæder de studerende bedst muligt på til det sociale arbejde. Et løft af uddannelsen skal i første omgang afhjælpe udfordringerne med faldende ansøgstal, stort frafald og stigende krav til differentieret undervisning. Samtidig skal det også give nyuddannede et stærkere fundament til at håndtere de arbejdsmæssige udfordringer, som de møder i deres første socialrådgiverjob, og med det løfte kvaliteten i det sociale arbejde.

Herunder skitserer vi først de største udfordringer for uddannelsen og fremlægger dernæst DS' anbefalinger til forbedringer, der skal imødegå udfordringer og udvikle socialrådgiveruddannelsen.

Hovedudfordringer

Socialrådgiveruddannelsen står lige nu over for tre grundlæggende udfordringer:

- Færre søger ind
- Flere studerende har faglige udfordringer
- Balancen mellem teori og praksis opleves skæv

Rekrutteringen til socialrådgiveruddannelsen og professionen

Antallet af uddannelsessøgende, der har socialrådgiveruddannelsen som 1. prioritet, er faldet med 25 pct. fra 2019-2023, frafaldet fra uddannelsen er omkring 25 % og sammen med en meget høj personaleomsætning blandt socialrådgivere på myndighedsområderne øger det risikoen for, at der i de kommende år vil mangle uddannede socialrådgivere.

Manglen på uddannelsessøgende er vi ikke alene om. De øvrige velfærdsuddannelser har samme udfordring: Det er ikke attraktivt nok for de unge at uddanne sig til f.eks. socialrådgiver, pædagog, sygeplejerske eller lærer.

Det skyldes flere faktorer. Selvom interesse for faget, som en nylig undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) viser, er det mest afgørende for de unges valg af studie, betyder løn og arbejdsvilkår også noget. Generelt har de unge et negativt billede af vilkårene for ansatte i velfærdsfag. Desuden har mange uddannelsessøgende en forestilling om, at de med en professionsuddannelse begrænser deres karriere- og videreuddannelsesmuligheder mere end med en universitetsuddannelse.

Sammensætningen af studerende

Danske Professionshøjskoler analyser viser, at socialrådgiveruddannelsen modtager flere studerende fra uddannelsesfremmede hjem end nogen anden professionsuddannelse. I 2022 havde 17 pct. af de optagne socialrådgiverstuderendes forældre folkeskolen som højest fuldførte uddannelse. Det tilsvarende gennemsnit for alle studerende ved professionshøjskolerne er 9 pct.

Det er en vigtig samfundsopgave at sikre, at så mange unge som muligt får en kompetencegivende uddannelse. Samtidig er det vigtigt, at alle færdiguddannede socialrådgivere opfylder de fælles læringsmål og dermed har de rette kompetencer til at identificere, forebygge og løse sociale problemer samt forvalte lovgivningen med et højt niveau af faglig sikkerhed. Samlet set er disse vigtige opgaver blevet sværere for skolerne at løfte, fordi:

- Andelen af studerende med lave karakterer på professionsbacheloruddannelserne har været støt stigende siden 2009, ligesom antallet af studerende med dårlige forudsætninger for at kunne tale og skrive på dansk er vokset.
- En voksende andel af de studerende beskrives som særligt sårbare, hvor nogle oplever læringsmæssige udfordringer, f.eks. når faget møder dem med høje følelsesmæssige krav.
- En voksende andel af de studerende har brug for specialpædagogisk støtte til at gennemføre uddannelsen.
- Graden af deltagelse i uddannelsen beskrives som faldende, og det bliver mødt med fremmødere registrering.

Samlet set stiller det nye krav til undervisningens tilrettelæggelse og differentiering for at forebygge frafald, der p.t. ligger på omkring 25 pct.

Sammenhæng og balance mellem teori og praksis

For at kunne udføre socialt arbejde af høj kvalitet skal man være fagligt stærk både praktisk og teoretisk. Det er afgørende, at socialrådgiverne er i stand til at koble teori til det sociale arbejde og bruge den til at reflektere over deres faglige praksis.

Derfor er det bekymrende, at de studerende ikke føler sig klædt tilstrækkeligt på til praksis, som en undersøgelse blandt 1100 studerende på socialrådgiveruddannelsen viser. For eksempel svarer 66,5 pct. at de *i mindre grad* eller *slet ikke* oplever at have fået nok praktisk træning i samtaler (SDS 2019). 96 pct. ønsker mere praktik i uddannelsen (SDS 2020).

Det er helt afgørende at finde løsninger, der sikrer en høj sammenhængende praktisk og teoretisk faglighed hos dem, der står med uddannelsesbeviset i hånden. De politiske ambitioner for velfærdssamfundet er tårnhøje, hvad enten det handler om inddragelse af børn, retssikkerhed på handicapområdet eller værdighed i

beskæftigelsesindsatsen. Forudsætningen for at leve op til ambitionerne er, at der står stærke fagpersoner klar til at løfte opgaverne.

Anbefalinger

Socialrådgiveruddannelsen har ligesom de øvrige professionsuddannelser været på smalkost i årevis, som en konsekvens af det såkaldte omprioriteringsbidrag, der betød årlige nedskæringer på to procent fra 2016 til 2019, og der er derfor hårdt brug for et økonomisk løft af uddannelsen.

Økonomien er en grundlæggende udfordring, men flere penge gør det ikke alene. Derfor anbefaler vi udover et løft af taxametret også en række andre tiltag, der kan styrke uddannelsen og vilkårene for studerende og undervisere:

Oversigt over Dansk Socialrådgiverforenings anbefalinger

- 1. Højere taxameter**
- 2. Styrket rekruttering til uddannelsen**
 - Kendskab til uddannelsen og karrieremuligheder
 - Forudsætninger, adgangskrav og optagelse
 - Meritmuligheder
- 3. Bedre rammer og styring af uddannelsen**
 - Tydeligt og opdateret formål med uddannelsen
 - Professionsidentiteten i uddannelsen – dimittendprofil og læringsmål
 - Samspil mellem uddannelse og praksis
 - Kvaliteten af praktikken
 - Vilkår for undervisere og studerende
- 4. Broen til arbejdslivet**
 - Introduktion og oplæring i første job
 - Uddannelse igennem hele livet

1. Højere taxameter

Det anbefales at hæve taxameteret. Baggrunden er, at professionsuddannelserne gennem mange år har fået stadigt færre penge per studerende. Samtidig ligger socialrådgiveruddannelsen lavere end andre sammenlignelige uddannelser, og der er derfor brug for at hæve taxametret til samme niveau som andre professionsuddannelser inden for læring, pædagogik og samfundsforhold. Derudover kan der være brug for et socialt taxameter til uddannelser, der som bl.a. socialrådgiveruddannelsen bidrager særligt til at højne social mobilitet.

Et hævet taxameter skal sikre det økonomiske grundlag for at styrke uddannelsen på følgende områder:

- Flere timer til at træne og øve socialrådgiverkompetencer
- Styrkelse af samspil mellem uddannelse og praksis
- Mere feedback og vejledning
- Mindre hold og mulighed for differentieret undervisning
- Bedre rammer for opdatering og udvikling af undervisningen

2. Styrket rekruttering til uddannelsen

Det anbefales at sætte fokus på, hvordan socialrådgiveruddannelsen bliver en attraktiv og eftertragtet uddannelse med stor søgning fra alle samfundslag og en mangfoldighed i baggrund og forudsætninger. Målet er dels at få flere bogligt stærke unge til at søge uddannelsen, dels at rumme, inkludere og fastholde alle, der vil og kan blive kompetente socialrådgivere.

- **Kendskab til uddannelsen og karrieremuligheder**

Det kræver en indsats, der styrker socialrådgiveruddannelsens omdømme parallelt med, at socialrådgiverjobbet gøres mere attraktivt. Herunder en generel styrkelse af kendskabet til uddannelsen og dens muligheder, både indhold og opbygning og beskæftigelses- og karrieremuligheder efter uddannelsen.

De uddannelsessøgende skal vide, at socialrådgiveruddannelsen er en generalistuddannelse, hvor alle studerende fra begyndelsen præsenteres for socialrådgiverarbejde bredt set. Det skal stå klart for dem, at målet med uddannelsen er at opnå kompetencer til at kunne reflektere og handle professionelt i krydsfeltet mellem på den ene side menneskers sociale problemer og rettigheder og på den anden side de krav, samfundet stiller til borgerne. Samtidig skal det tydeliggøres, at den enkelte studerende har mulighed for, på den sidste del af uddannelsen, at tone sin uddannelse efter hvilke målgrupper, der matcher såvel egne faglige interesser og arbejdsmarkedets behov.

Kort sagt skal de unge være klar over, at de med en professionsbachelor i socialrådgivning får et stærkt professionsfagligt afsæt for at arbejde som socialrådgiver inden for mange arbejdsfelter.

Endelig er det afgørende at formidle de mange og gode muligheder for at specialisere sig efter afsluttet uddannelse. Bacheloruddannelsen er et grundlag, der kan bygges på, ikke en endestation.

- **Forudsætninger, adgangskrav og optagelse**

Som nævnt har socialrådgiveruddannelsen en høj andel af studerende med udfordringer som f.eks. lave karakterer og særlige støttebehov. Det kræver, at uddannelsen kan understøtte en bred og mangfoldig studentersammensætning, bl.a. ved at arbejde for en højere andel af studerende med gymnasial uddannelsesbaggrund og samtidig kunne rumme en andel studerende, der optages på baggrund af deres meriterende studie-, arbejds- og livserfaringer (realkompetencer).

At fastholde mangfoldigheden og en høj social mobilitet blandt de studerende stiller særlige krav til optagelsesvejledningen, hvor potentielle socialrådgiverstuderende skal støttes til at reflektere over deres motivation for uddannelsesvalget baseret på tydelige billeder af uddannelsens og professionens krav og muligheder.

Konkret foreslås det, at der overvejes adgangskrav til uddannelsen, fx i form af karakterkrav eller optagelsesprøve, som sikrer at de studerende har forudsætninger i skriftlig dansk.

- **Meritmuligheder**

Meritmuligheder og adgang til at kombinere studie med deltidsjob efterspørges blandt uddannelsessøgende. Det stiller krav om indsamling af mere viden om de eksisterende fleksible uddannelsesformater ved socialrådgiveruddannelserne – netbaseret uddannelse, fjernstudie og uddannelse på deltid – herunder hvilke barrierer i f.t. optag, gennemførelse og sikring af et højt fagligt niveau, som målgruppen, både studerende og potentielle studerende, oplever. Målet skal være at afsøge muligheder og behov for udvikling af en egentlig meritsocialrådgiveruddannelse, og/eller styrke gennemsigtigheden på tværs af eksisterende formater målrettet ansøgere, der ønsker et sporskifte og/eller ønsker at kombinere studie med job.

3. Bedre rammer og styring af uddannelsen

En styrkelse af socialrådgiveruddannelsen stiller også krav til de rammer socialrådgiveruddannelsen byder både de studerende og underviserne, herunder krav til at styringen af uddannelsen følger klare og aktuelle faglige og organisatoriske mål.

- **Tydeligt og opdateret formål med uddannelsen**

Socialrådgivernes arbejde ændrer sig løbende, og bl.a. har en række reformer påvirket kompetencekravene til socialrådgiverne igennem de seneste 10 år. Det gælder for eksempel krav til, at socialrådgiverne træder tydeligere frem, når de varetager myndighedsrollen med dens skøn og vurderinger, større fokus på helhedsorienteret socialt arbejde, samarbejde og frisættelse, samt krav til brug af ny teknologi. Derfor kræver det en vurdering af om uddannelsens formål passer til den aktuelle udvikling.

- **Professionsidentiteten i uddannelsen – dimittendprofil og læringsmål**

Ovennævnte forandringer i socialrådgivernes arbejde og de kompetencekrav, som socialrådgiverne møder i professionsudøvelsen, udfordrer den eksisterende dimittendprofil og de eksisterende læringsmål.

Derfor anbefales det at revurdere den eksisterende dimittendprofil og studieordningens læringsmål. Anbefalingen er, at dimittendprofil og læringsmål i højere grad end i dag understøtter fordybelse, sammenhæng og progression i uddannelsen, og med det styrke grundlaget for dannelsen af en klar og sammenhængende professionsidentitet. Samtidig skal læringsmålene for hvert semester reduceres og forenkles og modul- og semesterbeskrivelser samt forskelle på tværs af landet skal tydeliggøres.

Det bør samtidig indebære styrket fokus på, hvordan de studerende overordnet mødes med klare forventninger til deres fagprofessionelle udvikling, læring og dannelse – understøttet af tilbagevendende vejledning og feedback i forhold til dette. Ligesom det professionsrettede fokus bør styrkes ved prøverne med vægt på læring i og afprøvning af færdigheder og kompetencer i professionens kernefagligheder, og samtidig skal prøverne afspejle de høje krav, der stilles til dimittenderne i deres første job.

Det anbefales, at uddannelsen afsluttes med et bachelorprojekt, bestående af større skriftlig bacheloropgave, der i højere grad end i dag vægter et socialrådgiverfagligt praksisfokus. Bachelorprojektet bedømmes ved en socialrådgiverfaglig mundtlig prøve, hvor bedømmelsesgrundlaget bør have et klart professionsrettet fokus.

- **Samspil mellem uddannelse og praksis**

Det anbefales, at den træningsbaserede undervisning i det sociale arbejdes praksis og handlemuligheder styrkes, med vægt på inddragelse af aktuel viden og læring fra praksis.

Målet skal være, at alle studerende får mulighed for at træne færdigheder og kompetencer i at samarbejde, udvikle og igangsætte socialfaglige indsatser i trygge rammer og former. Undervisningen skal fokusere på blandt andet sags- og mødeledelse, omsætning af juridisk viden, socialfaglig vurdering, systematisk

sagsarbejde, inddragelse af børn, unge og voksne, teknologiforståelse, skriftlig og mundtlig kommunikation.

Læring fra frivilligt arbejde, studiejob, praksiskendskab m.v. bør trækkes mere aktivt ind i uddannelsestilrettelæggelsen.

- **Kvaliteten af praktikken**

Det anbefales, at andelen af praktik i uddannelsen øges. En mulighed kan være at supplere med en vekselvirkende praktik, hvor de studerende under en del af studiet bevæger sig mellem praktiksted og uddannelsesinstitution.

Derudover anbefales det, at forberedelsen til praktikken i blandt andet forvaltningsret og administrative praksisser som fællesfagligt grundlag forbedres.

Andelen af praktikvejledere med en praktikvejlederuddannelse skal øges, bl.a. for at understøtte en styrkelse af praktikstedernes rolle som læringsrum. Det kan for eksempel ske ved, at praktikstederne får målrettet finansiering til at styrke kvalitet, rammer og læring i praktikken, samt sikre praktikstederne tid og kompetencer i forhold til rollen som professionsfaglig vejleder og meduddanner af fremtidens socialrådgivere.

Konkret bør der arbejdes for, at alle praktikanter, der er på praktiksteder, hvor de ikke direkte har adgang til at træne og praktisere myndighedsansvar, får adgang til at træne myndigheds- og forvaltningsopgaver i andre rammer og/eller senere på uddannelsen.

Samarbejde og transfer mellem uddannelsesinstitution og praktiksted skal styrkes, blandt andet ved at sikre klarhed om opgavefordeling, ansvar i forbindelse med praktikken og systematisk videndeling omkring læring før, under og efter praktikken.

- **Vilkår for undervisere og studerende**

Trivsel på studiet er afgørende for, at de studerende lærer det, de skal, og ikke dropper ud. Det anbefales, at alle parter sætter fokus på, hvordan det faglige fællesskab blandt de studerende kan styrkes, for eksempel ved at understøtte et aktivt studiemiljø med inddragelse af de studerende i planlægning, og med vægt på rum til mangfoldighed, differentieret læring og særlige behov (fx SPS støtte). En mulighed er at understøtte dette via stamhold, hvor de studerende følger det samme hold gennem hele eller hovedparten af uddannelsen.

Der bør samtidig sættes fokus på de studerendes kendskab til rammer for egne vilkår og studiemiljø, samt krav og rettigheder som studerende.

Vidensgrundlag, rammer og forudsætninger på det sociale område udvikler og ændrer sig kontinuerligt, hvilket stiller høje krav til både uddannelsesinstitutioner og hver enkelt underviser. Derfor skal den enkelte underviser sikres ressourcer, tid og rum til forberedelse af undervisning og vejledning samt rettidig opdatering og udvikling af undervisningsindhold og didaktik, når rammer og vidensgrundlag inden for de respektive læringsmål ændrer sig.

4. Broen til arbejdslivet

Socialrådgiveruddannelsen indebærer læring og professionel dannelse som afsæt for en fagprofessionel indsats som socialrådgiver, uanset hvor man finder ansættelse efter afsluttet uddannelse. Uddannelsen skal som en del af dette også sikre, at socialrådgiveren som fagprofessionel har en interesse i samt evne og forpligtigelse til løbende at holde sig opdateret på faglig relevant viden inden for socialrådgiverens arbejdsområde. Desuden skal uddannelsen sikre, at den studerende kvalificeres til efter endt uddannelse at kunne læse videre, for eksempel ved at specialisere sig på diplom-, master- og/eller kandidatniveau.

- **Introduktion og oplæring i første job**

Mange socialrådgiverarbejdspladser oplever udfordringer med at rekruttere og fastholde nyuddannede socialrådgivere.

Det anbefales, at alle socialrådgiverarbejdspladser styrker, udvikler og systematiserer de lokale introduktions- og oplæringsforløb. De kan med fordel hente inspiration i det af DS og KL udarbejdede materiale om god start målrettet nyansatte socialrådgivere, herunder rammer for introduktions- og mentorforløb.

- **Uddannelse igennem hele livet**

Socialrådgivere i job skal tilbydes løbende fagprofessionel opkvalificering og adgang til faglig specialisering. Det er forudsætningen for en løbende opdatering af kvaliteten i den fagprofessionelle indsats på socialrådgivernes arbejdsfelter – og samtidig skal det understøtte den enkeltes faglige karriereudvikling og fortsatte tilknytning til arbejdsmarkedet.

Det anbefales, at socialrådgivernes muligheder for at kombinere beskæftigelse, arbejdspladsbaseret læring og efter- og videreuddannelse gennem hele arbejdslivet tydeliggøres og styrkes. Målsætningen er at sikre adgang og økonomi til uddannelses- og karriereforløb, hvor den enkelte kan tilegne sig de kompetencer, der kræves, for fortsat at kunne bidrage til et arbejdsmarked, der løbende fordrer faglig udvikling og omstilling.